

mogott a porcelánüzlet ajtaján. A cirkusz felől lélekszakadva rohant egy porondszolga, és úgy sűgött az idomár fülébe, hogy a porcelánüzletben minden szó tisztán hallatszott: – A csörgőkígyó! A zűrzavarban megszökött a csörgőkígyó!

Alfrédi úr és az idomár egymásra meredt. Visszafogták a lélegzetüket, a pincelejáró felől halk percegés hallatszott, mint amikor pikkelyes test csusszan végig az érdes téglán. Alfrédi úr szája keskenyre húzódott, a kiérdemesült idomár azonban széles mosollyal tette a vállára a kezét: – Nincs gond, uram! A csörgőkígyó egyetlen porcelánját sem fogja összetörni!

– Ha nincs gond, akkor hozza fel a pincéből a kígyót, és tűnjenek el végre az üzletéből!

A pincében kigyúlt a világosság. Az idomár a pincelejáró aljáig merészkedett, ott azonban megállt és körülnézett. A földön és a polcokon, a vitrinekben és a lócákon fületlen, szürke csuprok százai. Szájával lefordítva sorakozott valamennyi, szép rendben, mint megannyi félbevágott földgömb, vagy apró sírhalom. A pincében csend volt, néma csend. A pinceajtóban mozdulatlanul állt egymás mellett Alfrédi úr és az idomár. Valamelyik leborított csupor alatt ott lapult összegömbölyödvé a csörgőkígyó...

Végh József

Jászai Mari és Szentgyörgyi István kapcsolatáról kiadatlan levelezésük alapján

Két magasan ívelő színészpálya találkozási pontjai, mindkettő őszinte tisztelete a pályatárs művészetére – ezek teszik lehetővé a párhuzam felvillantását.

A szülőfalu tisztelete jeléül Jászai – bár csak az édesanyjára való halvány emlékezés fűzi oda – többször hazalátogat. Iskolát építtet Ásztáron, hogy a község gyermekei jobb körülmények között tanulhassanak.

Szentgyörgyi – boldog gyerekkorára emlékezve – gyakran emlegeti Diósjenőt, alakításainak kidolgozásában a szülőföld emberei segítettek, hiszen faluja „egy kifogyhatatlan tárháza” a jó színpadi alakoknak.

Fiatal korukban kialakult határozott vonzódásuk a színészpálya iránt mindkettőjüket a vándorszínészek keserves élete felé sodorta. Magyar színésznek lenni, amikor a Világos utáni cenzúra-rendelet, s a bécsi németesítő szándék keseríti meg a társulatok életét! Akkor vállalják ezt a pályát, amikor a statisztának még fizetés sem járt, s az akkori kialakult hagyományok szerint (még a Nemzeti Színházban is) a színésznek önmagának kellett beszerezni a jelmezét. Sokszor kellett éhezniük, nélkülözniük emiatt. Ugyanak-

kor a színházak belső törvényei nagyon szigorúan szabályozták a színésztársaságok életét. Ez olykor – mint például a Pesti Magyar Színésztársaság törvényei Bajza József igazgatása alatt – nem csupán a próbákon és fellépéseken teendőket írja elő, hanem a magánéletben való viselkedést, öltözködést is.

A színésznek rengeteget kell dolgoznia: „Minden hónapban három nagy új prózai szerepet köteles elvállalni, versben írottat egyet, kis szerepet pedig, a szükség úgy hozván magával, még a játék napján is.” Amennyiben ezt nem vállalja, úgy nagy büntetésben részesül, azaz félhónapi fizetésének minden forintja után hat krajcárt köteles fizetni.

Bár Szentgyörgyi, idősebb lévén, előzőleg Latabár Endre kassai társulatánál már dolgozott leszerződött színészként, első jelentősebb sikereit mégis Molnár György budai Népszínházánál érte el. A Molnár rendezte „Bem apó” címszerepét játssza mikor egymondatos szerepével kitűnik Jászai a kardaloslók közül.

Mikor a Népszínházat csőd fenyegeti, Jászai újdonsült férjével, Kassai Vidorral együtt – kihez, mint mondta csak azért ment hozzá, mert művelt volt, s mert sok könyve volt – Kolozsvárra szerződött. Szentgyörgyi két évvel később követte őt, s maradt a kolozsvári Nemzeti Színház színpadán élete végéig. Jászait a budapesti Nemzeti Színház visszacsábította, de mindig szoros kapcsolatban maradt a kolozsvári társulattal. Amikor először öltötte magára Jászai, Gertrudis királyné palástját Kolozsvárra, abban a Bánk bánban, amelynek Tiborc szerepe Szentgyörgyi pályájának is csúcspontja volt, még nem sejtette, hogy milyen sorsdöntő szerepe lesz ennek egész eljövendő életében.

Szentgyörgyi elismerte azt az igaz művészetet, amely a kolozsvári évek alatt érlelődött meg. Később így ír erről: *„A kolozsvári színháznál, hol ez időben a klasszikus színiirodalomnak számos remekei gyakran színre kerültek, izmosodott meg tehetsége, s bő anyagot talált nagy tragikai talentumának fejlődésére.”*

Milyen is volt Jászai Mari művészete? Mikor egy évig tanított a Színiakadémián, akkor fogalmazta meg a színészi hitvallását: *„A színészet nem valamilyen szakma, amelynek a végére lehet járni. A színész csak haladhat, célhoz soha nem ér. A színésznek mindent ismernie kellene, amit az emberi elme a világ kincstárába összehordott.”*

Móricz Zsigmond a Nyugatban írt kritikájában így méltatja. *„Jászai Mari egyre mélyebbre szállott a heroikus színpadi alakítások világába: túlhaladt a nemzeti határokon, Shakespeare, a görög tragédiák s a világirodalom nagy hősnői feleletek meg színpadiasságának. [...] S ott volt mindnyájuk fölött Jászai Mari. Mikor megjelent, moraj futott át a nézőtéren, mintha a várt déli szél meglendíti a tikkadt vitorlát. Ércből, s aranyból van e művésznő, a patetikus hangok mint a lélek orgonája zendül meg benne. Shakespeare-t nála nélkül adni még száz év múlva sem lehet, e lélek fogja magasba emelni a szíveket.”*

Jászai nem válogat a szerepeiben. Eljátssza azt is, amihez túl szép és fiatal, azt is, mit mások visszautasítanak. Szentgyörgyi szemlélete hasonló. *„Színész vagyok, akinek mindegy, hogy nyúl farknyi szerepet kap-e, vagy százoldalat. Nincs rossz szerep, csak rossz színész.”* Ennek igazolásaként két adat csupán: hét évtizedes termékeny színpadi élete során 1034 színműben 1216 szerepet játszott el.

Mindkettőjüket csábították a császárváros színházába. Szentgyörgyi meglege-
dett az 1880-as vendéjáték fergeteges sikerével, hiszen ő nem „sztár, hanem egy
teátrista”. A bécsi kiruccanásból hazatért társulat köszöntésére összegyűlt több ezres
tömegnek ő köszönte meg az üdvözlést: „Úgy hiszem, közös meggyőződésünknek adok
kifejezést, ha ide teszem, hogy magyar színész általános hivatása mellett még más kötelességet is
teljesít: Szívvel-lélekkel szolgálni a nemzeti ügyet, mindig ébren tartani a hazafiság érzését.”

Jászai így nyilatkozott: „Magyar vagyok, itthon élek, halok.” Később megbánta döntését,
mert „a magyarok büszkébbek lettek volna rám, ha odakünt hangzik el nevem tisztelete. Itthon
intendánsok és igazgatók prédája voltam.” Hazaszeretetének fő forrása, táplálója volt Petőfi
Sándor költészete. Petőfi kultuszát egész életén át ápolta: „Petőfi, Petőfi. Mint a tavasz. [...]
Édes Petőfi. Legnagyobb dicsőségem, hogy verseit hangversenydobogóra vittem.”

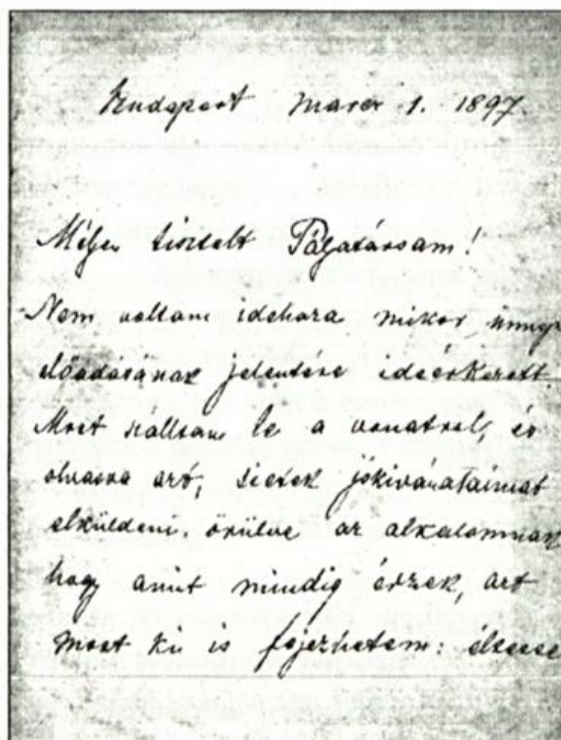
Jászai mindig felnézett azokra, akiktől valamit tanulhatott. Ez a tudásszomj egész
életén át elkísérte. Szentgyörgyi igazán nagyot a népszínművek parasztalakjainak meg-
formálásával nyújtotta, s ezt csodálta benne Jászai is, mint ezt az 1897. március 1-jén
kelt levele is igazolja:

Mélyen tisztelt Pályatársam!

*Nem voltam idehaza, mikor ünnepi előadásának jelentése ideérkezett. Most szálltam le a vonat-
ról, és olvasva azt, sietek jókívánataimat elküldeni, örülve az alkalomnak, hogy mit érzek, azt most
ki is fejezhetem: éltesse a jó Isten erőben, egészségben, hogy még hosszú ideig ne kelljen átengednie azt a
szerepkört, melyet a legmagasabb niveura emelt, Önt soha meg nem közelítő apró utódoknak!*

Ezt kívánja hű és igaz tisztelője:

Jászai

Kendzsport Maror 1. 1897.

Mélyen tisztelt Pályatársam!

Nem voltam idehaza mikor ünnepi előadásának jelentése ideérkezett. Most szálltam le a vonatról, és olvasva azt, sietek jókívánataimat elküldeni, örülve az alkalomnak, hogy amit mindig érzek, azt most ki is fejezhetem: éltesse

Jászai Mari levele Szentgyörgyi Istvánhoz 1897. március 1.

Ez a jó kapcsolat, ez a bajban aggódó egymásra-figyelés továbbra is tartott, hiszen bő egy évtizeddel azután, hogy Jászai megvált a kolozsvári társulattól, így válaszolt Szentgyörgyi egy levelére:

Mélyen tisztelt Kedves Szentgyörgyi Úr!

Szeretettel és hálával telt szívvel köszönöm meg édes, melegséget árasztó levelét. Milyen jó volt! Milyen nagylelkű volt, hogy írt! Nem tolom a jó Istenre, hogy Ő fizessen meg Önnek érte, ez igen kényelmes módja a fizetségnek – de higgye el, hogy egész szeretetemmel fizetek én érte, és legforróbb kívánságommal kívánom, hogy Ön és családja, a fényes szemű kis babái legyenek, boldogok, boldogok, boldogok!

Engem, ime, amilyen hirtelen megmarkolt a csont öklű nagy számadó, olyan hirtelen kirántottak a karjából és belevetettek újra az élet tavába. – Dolgozz tovább, kezd újra – azt mondja Barta professzor, aki új életemet adta.

Szomorúan fogok újra hozzá – olyan könnyű lett volna most egy füst alatt elvégezni. Mert nekem nincsenek cseresznye-szemű angyalkáim, akikért öröm élni! Könnyű lett volna most elmenni – úgy látom, melleleg mondván, hogy túlságosan nagy zajt csapunk miatta, míg nem ismerjük – de ha nem lehetett, hát így sem bánom, Míg dolgozni bírok, míg kötelességet bírok teljesíteni – nem bánom. És addig míg ezt bírom, addig fog tartani hálám és szeretetem is Ön iránt tisztelt kedves barátom.

Bpest. April 23. 1898.

Jászai Mari

**Jászai Mari Gertrudis szerepében –
korabeli képeslap**

Jászait – aki Elektrájával magyar színésznő által el nem ért magaslatokra emelkedett – 1906-ban baleset érte a színpadon. Amikor Gertrudisként holtan esett össze a negyedik felvonásban, eltört a jobb csuklója. Naplójában is megörökítette az esetet: „Ma egy hete eltörte a jobb karomat az a vad szamár, aki már éveekkel ezelőtt, ugyancsak a Bánk bánban, mint halott királynénak, rálépett a kezemre. Most pedig hanyatt dőfött, mint mondja, azért, mert azt hitte, hogy én nem vettem észre, hogy már megölt.

Jobb kezemre estem: a csukló felett eltört. Most gipszben van, de én sem bírom kivárni a négy hetet és megkísérlem a bal kézzel való írást. Én, aki a jobbikkal sem tudok írni.”

A baleset hírére Szentgyörgyi azonnal részvétlevélben fejezte ki aggódó együttérzését a beteg tragikának. Jászait ez annyira meghatotta, hogy bal kézzel írva így válaszolt:

Mélyen tisztelt barátom!

Már másodnapja írok, balkezemmel, kérem ne vesse meg ez ákom-bákot, addig is míg méltóképpen köszönhetem meg sorait. Ahogy most olvasom őket, első, legbelsőbb érzésem az öröm, és hála sorsomnak, törött karomért, mely azokat, akiket én magamban mindig oly nagyra becsültem, így megnyitja nekem, hogy lelkük fénye és melege rám süt. Boldog elégtétellel tölti el szívemet, hogy van embertársam, aki – íme – ismeri küzdelmeimet részvételével, és becsülésével kíséri azokat, és nem csodálkozik azon, hogy én nem teszek csörgő sípkát a fejemre, és nem ugrálok a megelégedésem fölött érzett boldogságtól.

A színészet, tisztelt barátom, valóban megszünt az a szép ideál lenni, melyet mi kerestünk, melyért küzdeni, nélkülözni oly édes volt!

A színészet megszünt szép művészet lenni, beéri azszal, hogy iparművészet legyen.

A valódit, az Isteni szikrából kipattantat, lassanként elsikkasztották a mindig gyermek közönség elől a kassát leső profánok, akik a fölöttünk intézkedő Hivatalnok sereget a számok tekintélyével győzik meg személyük nélkülözhetetlen voltáról.

Igy marad magára, sőt gyűlöltté válik az, aki az igaz Isten oltárán áldoz a pogányok között.

Egyesegyedül hittem magamat ebben a küzdelemben – azt hittem, úgy nyelne el a szennyes ár, hogy egyetlen értő szempár sem kísér, és nem vesz rólam tudomást – Köszönöm, hogy jelét adta becsülésének, ha tudná, mennyire megacélozta vele lelkemet, maga is örülne neki.

Jó egészséget kívánok szeretett kis családjával együtt.

1906. jan. 7. Híve

Jászai

Ismét Jászai naplója: „Öt nap alatt 126 látogatóm volt. Harminc virágcsokrot kaptam és olyan férfiak olyan levelét, melyekért majdnem örömmel viselem karom eltörését.”

A színésznő őszinte sorai oly boldoggá tették Szentgyörgyit, hogy örömét meg kellett osztania mással, s Jászai újabb – s emiatt immár dorgáló – levelére így válaszolt.

Mélyen tisztelt Pályatársnőm!

Azt az érzést, mit levele elolvasásakor éreztem, leírni, kimondani nem tudom! Szívem elszorult, lélegzetem fennakadt, egy percre megvakultam, s úgy éreztem, talpam alól elszalad a föld! Kissé magamhoz térve a düh szállt meg, önmagam ellen keltem ki, s gyarlóságom feletti szégyenkezés fogta el lelkemet.

Mit szóljak? Mit írjak? Miként vezekeljek azért az otromba hibámért, amivel oly mélyen sebeztem nemes lelkét?!

Vén bolond fejjel felültem egy újságírónak. (Kis Menyhértnek)

Egy bizalmas emberem útján tudomására jutott hozzám írt levele. Felkeresett. Vonakodásom dacára rábeszéléssel kicsalta tőlem közlés végett.

Hogy én magam sem szántam azt nyilvánosságnak, bizonyosságom, hogy napok múlva lettem rábeszélve.

Bocsánat! Bocsánat! Bocsánat!

Kolozsvár, 1906. január 29.

Mély tisztelettel s szégyenérzettel az öreg

Szentgyörgyi

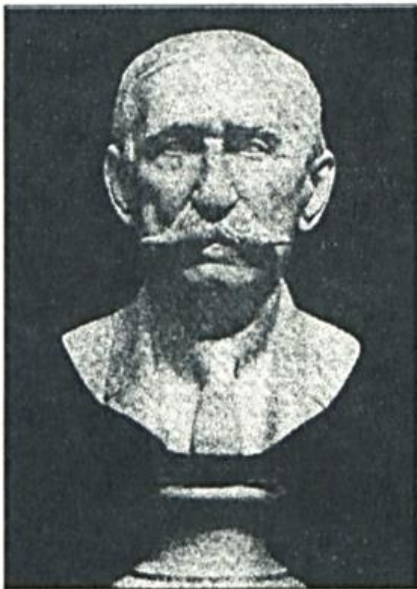
A Jászai leveléből kicsendülő kiábrándultság okát jól érezte meg Ady Endre, a Budapesti Naplóba írt cikkében: „Nagy színésznők máshoz szoktattak bennünket. [...] Társadalmi apostolnő tudtunkkal még nem lett nagy színészből. Jászai Mari, a régi stílus papnője, volna az első újjító? Vajon ez a nagyasszony nem volt-e elég nagy színésznő, hogy most a színpadon kívüli élet így tudja értékelni? Vagy nagy színésznő volt, de sokkal nagyobb ember, mintsem meg tudjon eléggélni a színpaddal? Akár hogyan, de Jászai Mari ma: apostolnő. A váltóról és a pálinkáról prédikált pár ízben falusi embereknek. Most írásban izgat egy budapesti betegség, a kávéház-nyavalya ellen. Minden érdekli, ami az étellel, a társadalommal, a jövővel összefügg. Mégis belső tragédiának kell rejtőznie e nagy energiamutatás mögött. A színpadot kellett megutálnia, talán csak a mai színpadot Jászai Marinak, s ezért érdekli olyan lázasan, sőt tüntetően a komoly élet a komolytalan színpad helyett.”

Jászai Mari áldatlan csatározása a Nemzeti Színház akkori – s épp ebbe az összeecsapásba belebukott igazgatójával, Somló Sándorral, megkeserítette a színésznő napjait.

Ódry Árpád hasonlóképp csapott össze Somlóval, s fájdalmait, csalódásait Jászaihoz írt levelében sem titkolja. „Nem tudom felfogni a lelke erejének nagyszerűségét, amelyen így féken tudta tartani a kiábrándulást, azt a borzasztó tragédiát, amit senki sem lát meg rajtunk, és amelyen olyan segítség és vigasz nélkül állunk.”

Szentgyörgyi véleménye hasonló a kortárs színészetről. Ez derül ki az egyik budapesti lapnak 1926-ban – Jászai Mari halála évében – adott interjúból is. „Nem olyan ma a színészet, mint volt akkor, mikor a színész egyébnek sem élt, csak a pályájának. Ma a színház inkább üzlet. Az üzletet szolgálják a színészek. Gépszerű lett a színjátszás. Hiányzik belőle az eleven lélek, pedig mennyi, de mennyi tehetség van... Egyedül maradtam a régiekből.”

1911-ben, a Szentgyörgyi színészi pályájának ötvenedik évfordulójára rendezett ünnepség meghívójára ezt írja Janovics Jenő: „A régi szellemek egy igaz apostola ő, aki úgy világít nekünk, mint az elmúlt idők dicsőségének egy fénylő sugára.

Szentgyörgyi István – A hasonnevéű szobrász készítette mellszobor 1920-ból

A színjátszás divatforgataga közepette egy fél évszázadon keresztül sziklaszilárdan meg tudta őrizni ősereditiségét, színtiszta magyarságát. Papja volt a magyar szónak, elszánt harcosa Erdély magyarosodásának, szítója a nemzeti érzés lángjának. Szentgyörgyi István ünnepe a magyar kultúra ünnepe lesz.”

A jubiláns tiszteletére Emlékalbumot adtak ki, mely inkább adomák gyűjteménye, amit az akkori színházi és irodalmi világ számos képviselője írt, s amelyet minden válogatás nélkül albumba fűztek. Kitűnő hirdetési alkalom volt a kiadók szempontjából, mintsem megfelelő méltatása az ünnepnek. Talán Szentgyörgyi saját írásain kívül, Jászai Marié az egyetlen, amely figyelemre érdemes: „Szentgyörgyi az erkölcsi igazság törvényének egy jól sikerült próbája, mely morális zavarosunkban világít, és megnyugtató jutalom mindnyájunk számára. Az ő értéke magában hordja diadalát.”

1914-ben ismét együtt játszanak: Janovics Jenő kolozsvári stúdiójában filmre veszik a Bánk bánt. Gertrudist Jászai, a budapesti Nemzeti Színház örökös tagja, Tiborcot Szentgyörgyi István, a kolozsvári Nemzeti Színház örökös tagja játssza. Szentgyörgyi már hetven éves, mikor Janovics felkérte őt Tiborc szerepének eljátszására, ki mint mondotta, Jászai Mari kedvéért rá is állt. *„Ezt csináljátok utánam! Deresedő hajjal, hetven évvel a vállamon, én újra kezdő vagyok, kezdő színész. Moziszínész.”*

Még ugyanebben az évben forgatták Tóth Ede színművét, A toloncot. Jászai ebben Ördög Sára, Szentgyörgyi a csavargó Mrawcsák szerepét alakította. A filmek kritikáiból: A színészek közül Jászai Mari *„gesztusaiban van a legtöbb jelentés, de láttunk vászonnra való artistikus pózokat a többiekénél is”*. *„A Bánk bán film szereplőiről nem kell a bírálat hangján szólnunk. Hisz ez a film örökíti meg Jászai Mari és Szentgyörgyi István halhatatlan Gertrudis, illetve Tiborc alakítását.”* A sors másképp határozott. A zivataros történelmi időkben mindkét film elpusztult, csak néhány állókép maradt az utókorra. Pedig ez az egyetlen lehetőség lett volna Jászai játékanak megörökítésére az utókor számára. Szentgyörgyi egyik filmje, A vén bakancsos és fia, a huszár című, Szigeti József népszínműve megmaradt. A realista színjátszást lehetne tanítani mozgáskulturája alapján.

A toloncot így méltatja a korabeli sajtó: *„Először is a színpadról halhatatlan alakításával jelent meg Szentgyörgyi István a mozi vásznán. Jelentkezése – bátran mondhatjuk – méltó itt is a művészhez. Szentgyörgyi tökéletes Mrawcsák-alakja tökéletes hűséggel, bámulatos frissességgel és elevenséggel nyert megörökítést. Szentgyörgyi István mellett Jászai Mari markáns Ördög Sárájával emelkedett ki az együttesből.”*

Jászai Mari halála után, 1929-ben írt róla egy cikket *Színészjellem* címmel. *„Halottak szelleme, az élőknek a szíve meg fog nekem bocsájtani, ha a sok méltó közül egyet példaképpen kiragadok, kinek művészi nagy neve és emléke, ahol magyar szó zeng az égboltozat alatt, időtlen időig élni fog.”* Az írás befejező sorai hűen tükrözik vissza a 87 éves színész baráti rajongását a nagy pályatárs iránt. *„Színészetünk egén ez a fényes csillag, melynek sugarai szülőházájának határain túl is ragyognak, ez a csodás tehetségű színművésznő, ki házájának színművészetére dicsőséget hozott, kinek emléke a magyarság életével egybeforrott, ez az acélszilárd jellemű nő: Jászai Mari volt.”*

Szentgyörgyi István búcsúztatásakor Kovács Dezső fogalmazta meg a színművész emberi és művészi nagyságát: *„Hangfogót tegyetek a hegedűre! Valaki olyan távozott közülünk, aki sokkal több volt, mint bármelyikünk, akik itt maradtunk.”* Szerepeit méltatva megállapította: *„Ezek közül is kimagaslik Tiborc alakja, akinek panaszában az egész nemzet százas keserűségének siralmát érezte meg, és adta vissza megrendítő igazsággal.”*

Források:

- Jászai Mari levelei Szentgyörgyi Istvánhoz (a szerző tulajdonában)
- Özeveg Dr. Lévai Józsefné, sz. Szentgyörgyi Margit szöbéli közlései
- Ady Endre: Színház, Budapest, 1980.
- Bajza József: Szózat a pesti Magyar Színház ügyében, Budapest, 1986.

- Csillag Ilona: *Ódry Árpád*, Budapest, 1982.
- Földes Anna: *Jászai Mari és a magyar színház*, Budapest, 1983
- Földes Anna: *Így élt Jászai Mari*, Budapest, 1981.
- *Jászai Mari emlékiratai*, Budapest
- Jordáky Lajos: *Az erdélyi némafilmgyártás története (1903–1930)*, Bukarest, 1980.
- Kassai Vidor emlékezései, Budapest, 1941.
- Kerényi Ferenc–Kovács János: *Hét évtized a színpadon*, Nógrád, 1968. április 21.
- Móricz Zsigmond: *Shakespeare*, Budapest, 1986.
- Péchy Blanka: *Jászai Mari*, Budapest, 1958.
- *Szentgyörgyi album*, Kolozsvár, 1923.
- *Szentimrei Jenő: Szentgyörgyi István élete és művészete*, Bukarest.
- *Színészarok a közelmúltból*, Budapest, 1968.

Sz. Györfly Sarolta

Emlékképek egy régi gyermekkorból

Salgótarjánban születtem, gyermekkoromat és ifjúkorom egy részét ebben a városban éltem le. Tízennyolc évesen pesti egyetemista lettem, az egyetem elvégzése után, huszonhárom éves koromtól pedig már csak látogatóba jártam haza szülővárosomba. Harminc év elteltével, most már csak nagyritkán hazatérve, nemcsak tűnődve, hanem szomorú szívvel is járom végig a valahai utcákat, a régi tarjániak és életem régi színtereit. Az ötvenes-hatvanas évek régi Tarjánját már aligha lelhetem föl. Azt a régi Tarjánt, amely még akkor – a Vásár téren és a Rákóczi út fölött épült lakótelepei ellenére is – megőrizte a két háború közötti bányászváros sajátos arculatát – szegénysége ellenére is meghittségét, otthonosságát, öntudatos tartását, meleg emberi kapcsolatait, érdekes és jellegzetes kisvárosi figuráit – tisztviselőit, hivatalnokait, kereskedőit, pedagógusait, karakteres gyári munkásait, a környékbeli falvakból bejáró, viseletbe öltözött falusi asszonyait, meg sok-sok tehetséges diákját. A megélhetés szerény, de kiszámítható biztonságát.

Az öregedő lakóházakat és lakótömböket, a céltalanul lődörgő fiatal férfiakat látva összeszorul a szívem. Hol van a régi Tarján? Mi maradt belőle? Maradt-e belőle valami? Erre az utolsó kérdésre én nem is válaszolhatnék. Nem itt élek. Erről majd valaki más írhatja. Én csak a régi Tarjánt szeretném felidézni. Mert manapság – és nemcsak az új Tarjánhoz, hanem Magyarország sok más jelenlegi településéhez képest is – idilli világnak tűnik az a fajta kisvárosi élet, amit én itt átéltem gyermek- és